

Ministerie van Financiën

Geachte voorzitter,

de minister van Financiën

Ons kenmerk
2020-0000158233

Uw brief (kenmerk)

Bijlagen

Datum 1 september 2020
 Van W.B. Hoekstra Beantwoording Kamervragen 2020Z14583 van het lid De
 Betreft Vries (VVD)

2020Z14583

Vragen van het lid Aukje de Vries (VVD) aan de Minister van Financiën over de berichten «La Bce vuole dal Tesoro 700 milioni di fondi per Mps» en «ECB tells Monte dei Paschi to boost capital for bad loan deal» (ingezonden 10 augustus 2020).

Ons kenmerk
2020-0000158233

Vraag 1

Bent u bekend met de artikelen van La Repubblica¹ en Reuters², waarin wordt vermeld dat de Europese Centrale Bank (ECB) Italië verzoekt 700 miljoen euro te injecteren in de Italiaanse bank Monte dei Paschi di Siena (MPS)?

Antwoord vraag 1

Ja.

Vraag 2

Kunt u meer achtergrond geven over dit verzoek? Waarom heeft de ECB dit verzoek gedaan? Welke overwegingen zijn hieraan voorafgegaan? Hoe wordt deze 700 miljoen euro gevonden?

Vraag 3

Indien het gaat om overheidssteun, hoe verhoudt een mogelijke financiële injectie zich tot de staatssteunregels en de regels van de bankenunie? Welke toets is hierop gedaan? Heeft de Europese Commissie (EC) al toestemming gegeven voor deze mogelijke injectie, uit oogpunt van de staatssteunregels? Zo ja, wat is de argumentatie hiervoor? Zo nee, waarom niet?

Antwoord vraag 2 en 3

De Italiaanse bank Monte dei Paschi di Siena (MPS) verkeert al langer in zwaar weer. De Italiaanse overheid heeft daarom sinds 2012, met goedkeuring van de Europese Commissie, diverse malen ingegrepen bij de bank om orde op zaken te stellen. Bijvoorbeeld door middel van instrumenten als preventieve herkapitalisatie en liquiditeitssteun.³ Sindsdien werkt de bank aan het verbeteren van haar winstgevendheid en het terugdringen van het aandeel niet-renderende leningen (NPL's). Onderdeel hiervan is het huidige plan om een deel van de portefeuille over te dragen aan de Asset Management Company (AMCO), een beheerder van onder meer slechte leningen in handen van de Italiaanse staat. De ECB moet deze transactie goedkeuren.

De betrokken partijen hebben publiekelijk enkel over het voornemen van de in de vraag genoemde transactie gecommuniceerd.⁴ Over eventuele voorwaarden die de Europese Centrale Bank (ECB) daaraan zou stellen is geen publieke informatie beschikbaar. Over deze voorwaarden lopen volgens Italiaanse media op dit moment gesprekken.⁵

Er is mij niet bekend of er sprake is van mogelijke inzet van staatsteun om de transactie te faciliteren. Mocht sprake zijn van staatssteun, dan dient de Europese Commissie hiervoor goedkeuring te verlenen. Over de beoordeling van

¹ La Repubblica, 24 juli 2020, "Bce vuole dal Tesoro 700 milioni di fondi per Mps".

² Reuters, 24 juli 2020, "ECB tells Monte dei Paschi to boost capital for bad loan deal".

³ Aanhangsel van de Handelingen II, 2018-2019, nr. 530.

⁴ MPS en AMCO, 29 juni 2020, "Partial non-proportional demerger project with asymmetric option of a compendium of non-performing exposures from MPS in favor of AMCO", <https://www.amco.it/wp-content/uploads/2020/06/29-06-PR-MPS.pdf>

⁵ Il Sole 24 Ore, 6 augustus 2020, "Mps, rosso record da 845 milioni nel secondo trimestre. Accordo per 500 esodi", https://www.ilssole24ore.com/art/mps-rosso-record-845-milioni-secondo-trimestre-accordo-500-esodi-ADSpnEi?refresh_ce=1

staatsteunverzoeken communiceert de Europese Commissie altijd publiekelijk. Tot op heden heeft zij over deze casus niets naar buiten gebracht. Er is dus (nog) geen toestemming gegeven voor een mogelijke injectie.

Ons kenmerk
2020-0000158233

Over het algemeen geldt dat staatssteuninstrumenten enkel toegepast kunnen worden wanneer zij voldoen aan het resolutieraamwerk en de staatssteunregels. Zo moeten bijvoorbeeld private oplossingen zijn uitgeput. Bij een herkapitalisatie is in principe vereist dat houders van aandelen en achtergestelde schuld eerst bijdragen voordat een overheid kapitaal verschaft. Dit wordt ook wel de 'minimale bail-in tot en met junior crediteuren' genoemd.

Op deze vereisten tot bail-in bestaan wel uitzonderingen. Zo geldt steun door een overheid op marktvoorwaarden niet als staatssteun.⁶ Ook als sprake is van liquiditeitssteun is een dergelijke bail-in niet noodzakelijk. Tot slot heeft de Europese Commissie recentelijk een mededeling gepubliceerd die stelt dat wanneer steun gebruikt wordt om COVID-19 gerelateerde verliezen op te vangen, een uitzondering kan worden gemaakt op de eis van lastendeling door aandeelhouders en achtergestelde crediteuren.⁷

Vraag 4

Deelt u de mening dat de toets hierop extra streng moet zijn, zeker gezien het feit dat Italië al eerder creatief wilde omgaan met de regels van de banken-unie?⁸

Vraag 8

Bent u voornemens de ECB, de EC en Italië erop aan te spreken dat de regels van de bankenunie onverkort gehandhaafd moeten worden? Bent u van plan Italië aan te spreken op het belang van herstructurering om de problemen waar de Italiaanse banken tegen aanlopen structureel aan te pakken? Zo nee, waarom niet?

Antwoord vraag 4 en vraag 8

Sinds de financiële crisis zijn de regels voor het bankentoezicht aangescherpt. Ik ben van mening dat deze regels door éénieder streng dienen te worden nageleefd en zal dit ook blijven uitdragen. Ook bij de voorgenomen transactie tussen MPS en AMCO blijven deze regels onverminderd van kracht. Het is aan de toezichthouders, de resolutieautoriteiten en de Europese Commissie om de regels van de bankenunie toe te passen en te handhaven.

Ik heb me de afgelopen jaren ingezet voor een gezonde bankenunie waarin stappen worden gezet die leiden tot verdere risicoreductie.⁹ Mede dankzij de Nederlandse inzet zijn er bijvoorbeeld strenge afspraken gemaakt over de aanpak van NPL's. In Europese gremia, waar ook Italië en bijvoorbeeld de Europese Commissie, de ECB en de *Single resolution authority* zitting hebben, blijf ik mij sterk maken voor een weerbare, transparante en gezonde Europese bankensector.

Vraag 5

⁶ Zie bijvoorbeeld de NordLB casus https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_6684

⁷ Europese Commissie, 29 juni 2020, "Mededeling van de commissie tijdelijke kaderregeling inzake staatssteun ter ondersteuning van de economie vanwege de huidige covid-19uitbraak", https://ec.europa.eu/competition/state_aid/what_is_new/TF_consolidated_version_amended_3_april_8_may_and_29_june_2020_nl.pdf

⁸ Zie bijvoorbeeld Aanhangsel Handelingen II, vergaderjaar 2016–2017, nr. 926 en vergaderjaar 2018–2019, nr. 530.

⁹ Kamerstukken II, 2017–2018 21 501-07, Nr. 1509.

Hoe serieus zijn de onderzoeken naar staatssteun en het naleven van de richtlijn herstel en afwikkeling van banken (BRRD) nog? Klopt het dat Italië inmiddels bijna alle mazen binnen de regels heeft uitgeput? Kunt u aangeven hoe vaak een verzoek om publieke of semipublieke herkapitalisatie inmiddels afgewezen is?

Ons kenmerk
2020-0000158233

Antwoord vraag 5

De staatssteundatabank van de Europese Commissie meldt veertien Italiaanse staatssteunzaken die betrekking hebben op herkapitalisatie en liquiditeitssteun sinds 2008.¹⁰ Eén van deze zaken is door de Europese Commissie afgewezen. Dit gaat om steun van het Italiaanse depositogarantiestelsel aan Banco Tercas in 2014. Het Europese Hof van Justitie heeft deze beslissing in 2019 echter nietig verklaard. Het Hof kwam in zijn uitspraak tot de conclusie dat er sprake was van een privaat initiatief en niet van staatssteun. De Europese Commissie is bij het Hof in bezwaar gegaan tegen deze uitspraak.¹¹

Het feit dat er één zaak in eerste instantie is afgewezen, is voor mij geen reden om de wijze waarop de Europese Commissie staatssteunverzoeken beoordeelt in twijfel te trekken. De Europese Commissie publiceert haar overwegingen transparant op de website van de staatssteundatabank. Het is daarnaast ook denkbaar dat er in het proces richting een staatssteunverzoek al intensief gesproken wordt tussen de betrokken partijen. In dit proces kan de Europese Commissie aangeven onder welke voorwaarden zij akkoord zou kunnen gaan met het verlenen van staatssteun en wanneer zij niet akkoord kan gaan.

Vraag 6

Kunt u een stand van zaken geven van de Italiaanse bankensector? Hoe verloopt het terugdringen van de niet-renderende leningen (NPL's)? Wat zijn de effecten van de coronacrisis op de stabiliteit van de Italiaanse bankensector?

Antwoord 6

Zoals bekend kampen sommige Italiaanse banken al langere tijd met structurele problemen, waaronder lage opbrengsten, hoge kosten en een hoog aandeel NPL's op de balans. De afgelopen jaren heeft de Italiaanse bankensector stappen gezet om de situatie te verbeteren en dit is ook terug te zien in de cijfers. Uit het risicodashboard van de Europese bankenautoriteit blijkt dat de gemiddelde kapitaalratio (CET1) steeg van rond de 12% in september 2013 naar 14% in maart 2020. Het NPL-percentage is over diezelfde periode gezakt van bijna 18% naar 6%.¹²

De economische terugval als gevolg van COVID-19 vormt een nieuwe uitdaging. Niet alleen voor de Italiaanse, maar voor de gehele Europese bankensector. Naar verwachting zal het aantal klanten met betalingsproblemen toenemen en zal dit zijn weerslag hebben op de prestaties van banken. De ontwikkeling hiervan zal mede afhankelijk zijn van het economisch herstel en de verdere ontwikkeling van de COVID-19 pandemie. Overheden in de Europese Unie hebben maatregelen genomen om de economische effecten te mitigeren. Het is van belang dat toezichthouders en resolutieautoriteiten de ontwikkelingen nauwgezet blijven monitoren en ingrijpen waar nodig.

Vraag 7

Bent u op de hoogte van het moment waarop de strategie betreffende het afbouwen van het Italiaanse staatsaandeel van 68% in MPS, zoals vermeld in het

¹⁰ Europese Commissie, "Competition cases", <https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/index.cfm>

¹¹ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/P-8-2019-001421-ASW_EN.pdf

¹² EBA, "Risk Dashboard", <https://eba.europa.eu/risk-analysis-and-data/risk-dashboard>

artikel van Reuters, gepresenteerd wordt, en bent u bekend met de concrete stappen die er gepland staan om dit doel te bewerkstelligen?

Antwoord vraag 7

Ons kenmerk
2020-0000158233

Het is aan de Europese Commissie en de lidstaat om hierover afspraken te maken. De Italiaanse overheid heeft met de Europese Commissie afgesproken om voor het einde van 2021 haar controlerend belang in MPS af te bouwen. In de media wordt gemeld dat de Italiaanse minister van Economie en Financiën begin juli heeft bevestigd dat dit nog steeds het doel is.¹³ Ik ben niet bekend met concrete stappen die gepland staan om dit doel te bewerkstelligen.

¹³ Bloomberg, 8 juli 2020, "Italy's Gualtieri Sticks With Exit Plan for Paschi by 2021", <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-07-08/italy-sticking-with-plans-to-exit-monte-paschi-stake-by-2021>.